

Poslovno udruženje asocijacije lokalnih i nezavisnih medija

"Lokal pres"

ISTRAŽIVANJE O PRITISCIMA NA LOKALNE MEDIJE

Period januar 2020 - jun 2021.

Objavlivanje ovog istraživanja pomogla je Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED)

*Stavovi izraženi u ovom istraživanju pripadaju isključivo Poslovnom udruženju "Lokal pres" i njegovim članicama i ne predstavljaju zvaničan stav Nacionalne zadužbine za demokratiju

JUN 2021.

SADRŽAJ

1	UVOD	2
1.1	SAŽETAK	2
1.2	UZORAK	3
1.3	METODOLOGIJA	3
2	NALAZI ISTRAŽIVANJA	4
2.1	OCENE O SLOBODI MEDIJA	4
2.2	OBLICI KRŠENJA MEDIJSKIH SLOBODA I PRAVA	5
2.3	IZVORI PRITISAKA NA LOKALNE MEDIJE	7
2.4	OBLICI PRITISAKA NA LOKALNE MEDIJE	7
2.4.1	SLUČAJ “SPISAK”	7
2.4.2	PLAGIJATI, UVREDE, PRETNJE, OTKAZIVANJE UGOVORA	8
2.5	ADMINISTRATIVNI PRITISCI	11
2.5.1	NEPOZIVANJE NA DOGAĐAJE I DUGO ČEKANJE NA INFORMACIJE	12
2.5.2	NACRT ZAKONA O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA	14
2.5.3	(NE)DOSTUPNOST INFORMACIJA U VREME PANDEMIJE KOVID-19	15
2.5.4	ADMINISTRATIVNI PRITISCI KROZ SISTEME BANAKA	17
2.5.5	OGLAŠIVAČI I NEZAVISNI LOKALNI MEDIJI	18
2.6	PRITISCI KROZ KONKURSE ZA SUFINANSIRANJE	19
2.6.1	SITNIŠ ZA ČLANICE LOKAL PRESA	20
2.6.2	UPITNE KOMISIJE I NEJASNI STANDARDI	21
2.6.3	SUMNJIV ODABIR NEZAVISNIH MEDIJSKIH STRUČNJAKA	21
2.6.2	NAJVIŠE NOVCA ZA PODOBNE	22
2.7	LOKALNI MEDIJI PRED SUDOM	23
3	ZAKLJUČCI	24
4	PREPORUKE	25
4.1	POSLOVNO UDRUŽENJE “LOKAL PRES” - NAREDNI KORACI	25
4.2	PREPORUKE ZA RESORNO MINISTARSTVO	27
4.3	PREPORUKE ZA LOKALNE SAMOUPRAVE	27
4.4	PREPORUKE ZA MEDIJSKU ZAJEDNICU	28
4.5	PREPORUKE ZA PRAVOSUDNE INSTITUCIJE	28
4.6	PREPORUKE ZA DONATORE I MEĐUNARODNU ZAJEDNICU	28

ISTRAŽIVANJE O PRITISCIMA NA LOKALNE MEDIJE

JANUAR 2020 - JUN 2021.

1 UVOD

1.1 SAŽETAK

Izveštaj koji je pred vama sadrži nalaze istraživanja u kojem su učestvovali predstavnici 47 redakcija iz 26 lokalnih sredina, a koje je imalo za krajnji cilj da doprinese informisanju zajednice o vrsti, oblicima i izvorima pritisaka kojima su bili izloženi lokalni mediji u periodu od januara 2020 do juna 2021. godine kao i da usmeri Poslovno udruženje “Lokal pres” za dalje delovanje na polju zaštite interesa svojih članica kao i prava građana da budu objektivno i pravovremeno informisani. **Izveštaj, takođe, sadrži i preporuke PU “Lokal pres” za: relevantne državne institucije (resorno ministarstvo, organe lokalne samouprave, pravosudne organe), medijsku i međunarodnu zajednicu.**

Neki od glavnih nalaza istraživanja su da se percepcija urednika i novinara o stanju slobode medija nije poboljšala u odnosu na istraživanje koje je “Lokal pres” sproveo 2019. Na skali od 1 do 10 (gde ocena 1 predstavlja apsolutno nepostojanje medijskih sloboda a ocena 10 potpuno postojanje), dve trećine ispitanika je dalo ocenu u rasponu od 1 do 3.

Lokalni mediji, kao i prethodnih godina, najviše su bili izloženi političkim pritiscima. U političkim pritiscima prednjačili su organi izvršne vlasti (republičke i lokalne) i vladajuće političke partije.

Čak 93 odsto ispitanika je potvrdilo da je bilo izloženo nekoj vrsti administrativnih pritisaka, a najdominantniji su: 1) Izostanak poziva pojedinih novinara na događaje; 2) Usmeravanje finansijskih sredstava kroz javne nabavke ili druge načine u određene medije; 3) Dugo čekanje na tražene informacije; 4) Izbor članova komisija koji ne opravdavaju zvanje medijski stručnjak; 5) Povećana aktivnost lažnih profila na društvenim mrežama u cilju diskreditacije sadržaja i novinara; 6) Otkazivanje komercijalnih ugovora za oglašavanje; 7) Odugovlačenje raspisivanja konkursa za sufinansiranje informisanja građana i 8) Odbijanje predstavnika vlasti da se pojavljuju u konkretnom mediju.

Pritisak radi otkrivanja izvora informacija je, čini se, jedini znatno oslabio u odnosu na prethodno istraživanje ali su se zato pojačali drugi vidovi pritisaka među kojima su najprisutniji: visoke takse na neosnovane tužbe protiv novinara, verbalne pretnje i omalovažavanje na društvenim mrežama kao i pokušaj plasiranja gotovih informacija pripremljenih za objavu od strane PR službi u cilju smanjenja direktnih kontakata sa izvorima informacija.

Posebno zabrinjava podatak da se čak trećina ispitanika, iz straha za svoju bezbednost i egzistenciju medija u kojem rade, odlučila da anonimno učestvuje u ovom istraživanju. Ukoliko

ovaj podatak uporedimo sa prošlogodišnjim, broj sagovornika koji je želeo da ostane anoniman je čak tri puta veći.

1.2 UZORAK

U istraživanju je učestvovalo 39 ispitanika (56% ženskog i 44 % muškog pola) predstavnika/ca redakcija iz 26 lokalnih sredina što čini uzorak veličine od 90% članica PU "Lokal pres" (LP). Po tipu medija, najzastupljeniji su predstavnici internet medija (20), slede predstavnici nedeljne štampe (13), lokalnih radio stanica (6), druge periodične štampe (5), lokalnih TV stanica (1), informativnih agencija (1) i produkcije (1).

Anketa koja je sprovedena među članicama PU "Lokal pres" bazirana je na delu pitanja koja se urednicima i novinarima lokalnih medija kontinuirano postavljaju još od kraja 2011. godine, a u skladu sa indikatorima Saveta Evrope o medijima u demokratskom društvu.

Takođe, istraživanje koje je sprovedeno među članicama LP zasnovano je delom na istim pitanjima radi upoređivanja podataka, a potom su dodati novi vidovi pritisaka koji su prepoznati u proteklom periodu od članica LP kao i uticaj pandemije Kovid-19 na rad lokalnih medija.

Novi vidovi evidentiranih pritisaka odnose se na sprovođenje procesa projektnog finansiranja i konkretniju identifikaciju administrativnih pritisaka.

1.3 METODOLOGIJA

Anketa je koncipirana kroz četiri celine. Prva celina odnosi se na procenu slobode medija u Srbiji, druga na identifikovanje administrativnih pritisaka koji su primenjivani na ispitanike, treća je fokusirana na pritiske koji se primenjuju tokom sprovođenja konkursa za sufinansiranje projekata namenjenih informisanju građana na lokalnu i poslednja, četvrta celina sadrži opšte podatke o mediju - sedište i tip medija.

Dubinski intervjui su obavljani telefonskim putem sa predstavnicima 15 medija. Tokom dubinskih intervjua, mediji koji su izloženi pritiscima imali su priliku da detaljno opišu svoja iskustva, daju primere, analiziraju dublje izvore pritisaka u svojim okruženjima, razloge i načine na koje se pritisci ostvaruju kao i da analiziraju odnos medija i izvora pritisaka.

U završnoj fazi istraživanja, "Lokal pres" je realizovao pet fokus grupa sa 16 članica. Struktura fokus grupa je bila definisana prema zajedničkim ili sličnim vrstama pritisaka koje su ove članice registrovale u svom radu u protekloj godini.

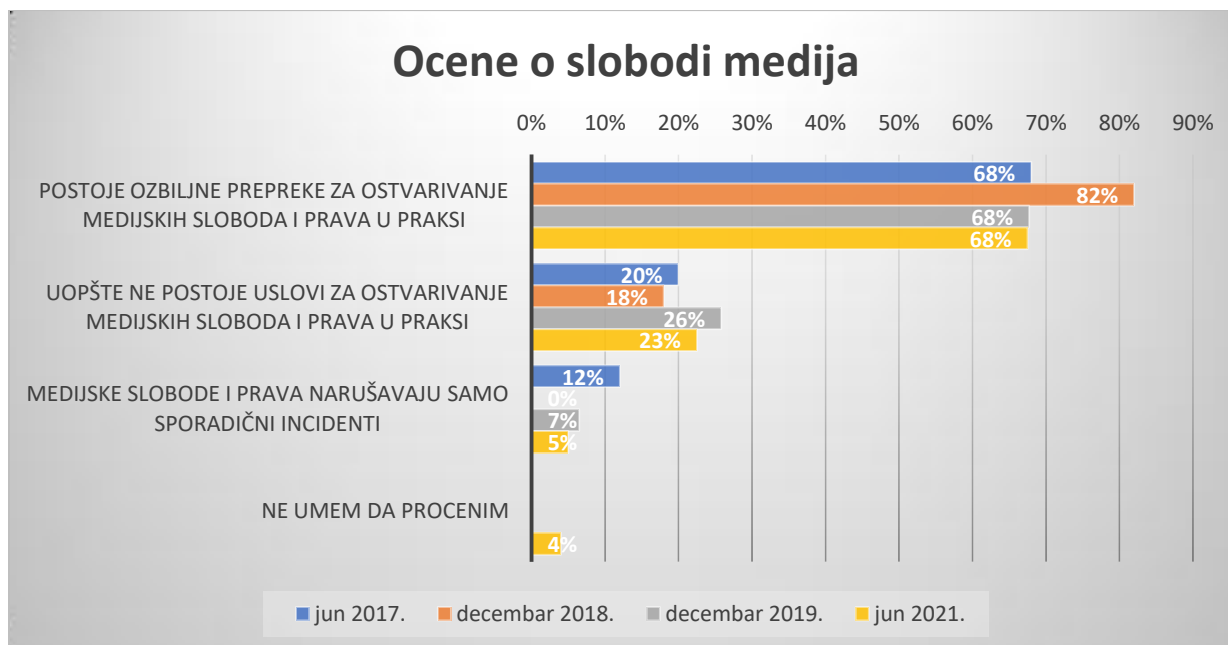
2 NALAZI ISTRAŽIVANJA

2.1 OCENE O SLOBODI MEDIJA

Na pitanje "Koje je Vama lično najbliže mišljenje kada su u pitanju ostvarivanje medijskih sloboda i prava?" 23 odsto ispitanika smatra da uopšte ne postoje uslovi za ostvarivanje medijskih sloboda, 68 odsto smatra da postoje ozbiljne prepreke za ostvarivanje medijskih sloboda i prava, pet odsto smatra da medijske slobode i prava narušavaju samo sporadični incidenti, a preostalih četiri odsto je izjavilo da ne ume da proceni. Nijedan ispitanik nije mišljenja da se medijske slobode i prava potpuno ostvaruju u praksi.

Ovaj podatak ukazuje da se percepcija urednika i novinara o stanju slobode medija nije promenila u odnosu na istraživanje koje je "Lokal pres" sproveo 2019 kada je, takođe, 68 odsto ispitanika (na 30 odsto manjem uzorku od ovogodišnjeg istraživanja) izjavilo da postoje ozbiljne prepreke za ostvarivanje medijskih sloboda i prava u praksi.

Inače, na skali od 1 do 10 (gde ocena 1 predstavlja apsolutno nepostojanje medijskih sloboda, a ocena 10 potpuno postojanje), dve trećine ispitanika je dalo ocenu u rasponu od 1 do 3.

Infografik 1: Uporedna analiza ocena ispitanika o slobodi medija u periodu od 2017 do 2021. godine

2.2 OBLICI KRŠENJA MEDIJSKIH SLOBODA I PRAVA

Na pitanje "Da li je bilo konkretnih slučajeva kršenja slobode i prava Vašeg medija i/ili novinara u proteklih godinu i po dana?" 81 odsto ispitanika je odgovorilo potvrdno.

Najčešći vidovi pritisaka koje su članice "Lokal presa" navele su:

- Neravnopravan tretman u odnosu na druge medije od strane izvora informacija (70%)
- Verbalne pretnje i omalovažavanje na društvenim mrežama (50%)
- Uskraćivanje lokalnih izvora za sufinansiranje sadržaja za informisanje građana kroz neraspisivanje konkursa ili neadekvatno sprovođenje konkursa (43%)
- Uskraćivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja (37%) i
- Otkazivanje ugovora za oglašavanje (36%).

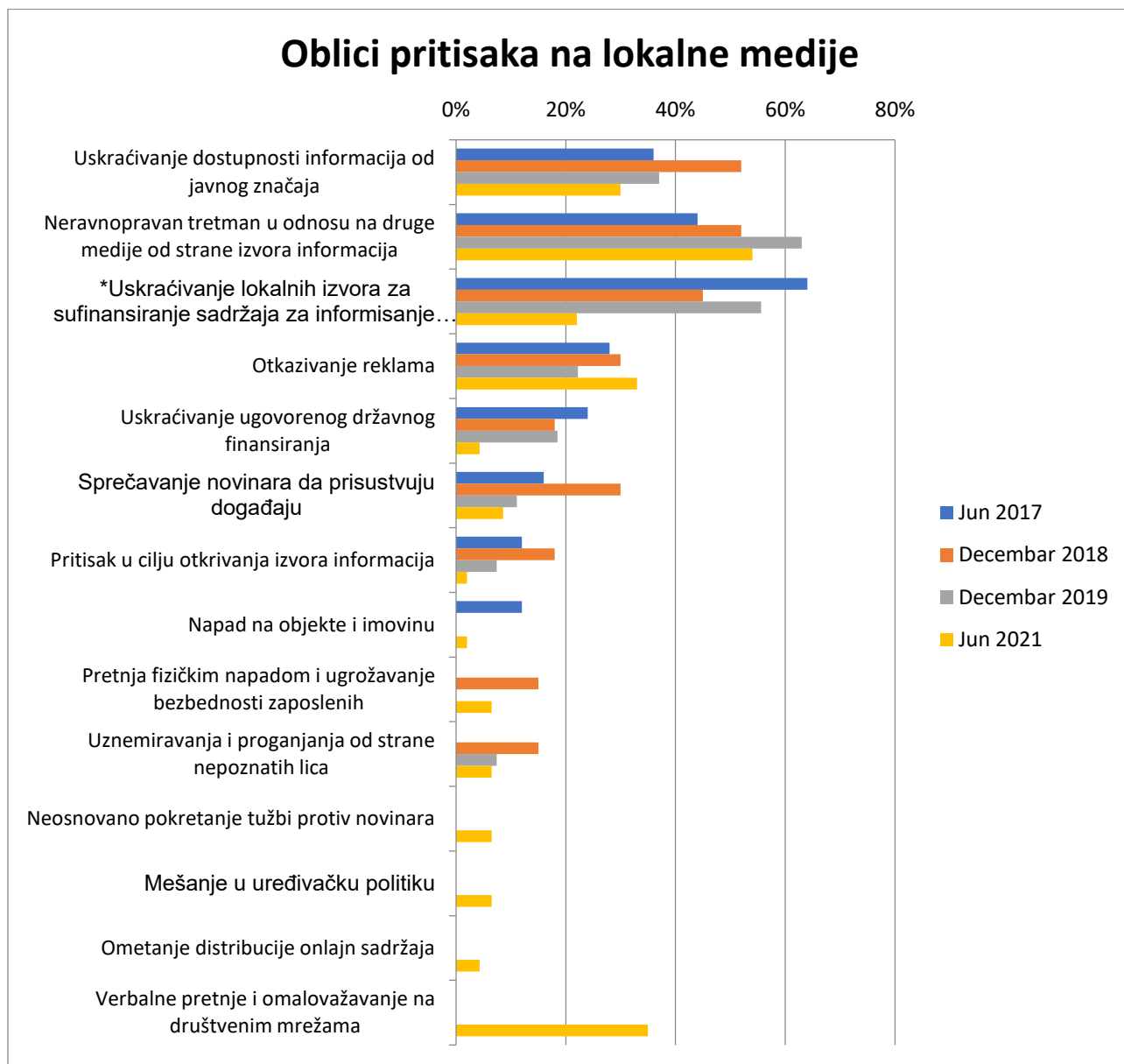
Pored navedenih najčešćih oblika pritisaka, registrovani su i sledeći pritisci:

- Neosnovano pokretanje tužbi protiv novinara (20%)
- Sprečavanje novinara da prisustvuju javnom događaju (13%)
- Pretnje fizičkim napadom i ugrožavanje lične bezbednosti zaposlenih (10%)
- Uznemiravanje i proganjanja od strane nepoznatih lica (10%)
- Pokušaji mešanja u uređivačku politiku (10%)
- Uskraćivanje ugovorenog državnog finansiranja (10%)
- Ometanje distribucije onlajn sadržaja (6%)
- Pritisak u cilju otkrivanja izvora informacija (3%) i
- Napad na objekte i imovinu (3%).

Osim ponuđenih odgovora, ispitanicima je bila data mogućnost da sami dopišu vrste pritisaka kojima su bili izloženi. Tri medija su iskoristila ovu mogućnost i navela i ove pritiske:

- "Prijateljski saveti" poznatih lica koja se odnose na izbor tema
- Pravljenje lažne kopije portala.

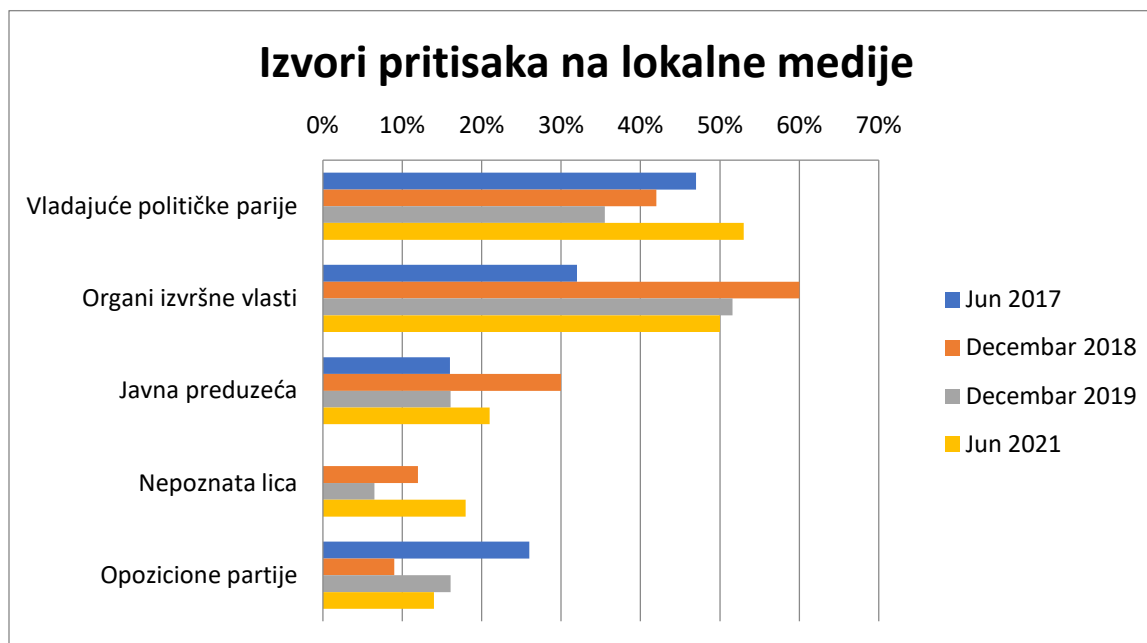
Da bismo uočili razlike i trendove u oblicima pritisaka uporedili smo ih tokom četiri perioda: januar 2016. - juni 2017; juli 2017- decembar 2018; januar- decembar 2019 i januar 2020 - juni 2021:

Infografik 2: Uporedna analiza oblika pritisaka u istraživanjima obavljenim u: junu 2017. godine, decembru 2018. godine, decembru 2019. godine i junu 2021. godine (*Napomena: "Uskraćivanje lokalnih izvora za sufinansiranje sadržaja za informisanje građana" predstavlja nalaze iz 2020. a ne i iz 2021. jer nisu svi konkursi na lokalnu za 2021. okončani)

2.3 IZVORI PRITISAKA NA LOKALNE MEDIJE

Istraživanje je pokazalo da lokalni mediji, baš kao i prethodnih godina, najviše trpe politički pritisak koji uslovljava ekonomske posledice. U političkim pritiscima prednjače vladajuće političke partije (53% ispitanika); organi izvršne vlasti - republički i lokalni (50%); ideološki organizovane grupe (18%); opozicione partije (14%) i tajne službe i skriveni centri moći (7%). Među ostalim registrovanim izvorima pritiska istakla su se i: javna preduzeća (21%), nepoznata lica (18%) i marketinške/reklamne agencije (7%).

Infografik 3: Usporedna analiza izvora pritiska u istraživanjima obavljenim u: junu 2017. godine, decembru 2018. godine, decembru 2019. godine i junu 2021. godine

2.4 OBLICI PRITISAKA NA LOKALNE MEDIJE

Uočeni oblici pritiska ukazuju na činjenicu da je na medijskoj sceni i dalje vidljiva podela na "poželjne" i "nepoželjne" medije.

2.4.1 SLUČAJ "SPISAK"

U julu 2020. godine Uprava za sprečavanje pranja novca pri Ministarstvu finansija Srbije, od domaćih banaka zatražila je na uvid sve finansijske transakcije 20 novinara i 37 nevladinih organizacija i udruženja među kojima je i PU "Lokal pres".

Na spisku su, između ostalih, NUNS, UNS, CINS, BIRN, KRIK, CRTA, Novosadska novinarska škola, Fond za humanitarno pravo, Građanske inicijative, Vojvođanski građanski centar, Inicijativa mladih za ljudska prava, Biro za društvena istraživanja (BIRODI), Komitet pravnika za ljudska prava (Jukom), Beogradski centar za ljudska prava, Helsinški odbor za ljudska prava...

U zahtevu koji je Uprava uputila bankama, podaci se traže kako bi se utvrdilo da li organizacije i pojedinci sa spiska imaju veze sa finansiranjem terorizma ili pranjem novca. Uprava za pranje novca zatražila je promet po dinarskom i deviznom računu uključujući ukupno po godini, sa navedenim osnovama priliva i odliva i podatke po čijem nalogu i u čiju korist se vrše isplate; podatke o ovlašćenim licima i da li su navedena lica ovlašćena po računima drugih lica, čak i da li imaju sef i "sve druge korisne podatke".

Ovaj potez Uprave - a samim tim i države, PU "Lokal Pres" doživljava kao drastičnu vrstu pritiska i zastrašivanje i članica LP i javnosti, a sa ovom ocenom su se složili i specijalni izvestioci Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za ljudska prava (OHCHR) koji su potvrdili u novembru 2020. da je "Vlada Srbije zloupotrebila mehanizam za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma kako bi pokušala da zaplaši predstavnike civilnog društva i medija, da ograniči njihov rad i da uguši kritiku vlasti."¹

Po mišljenju ovih stručnjaka, u borbi protiv terorizma široka i samovoljna upotreba Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, kojom se targetiraju organizacije i pojedinci, "nije u skladu sa obavezama Srbije po međunarodnom pravu, budući da se time ugrožava pravo na slobodu izražavanja i udruživanja civilnog društva". Stručnjaci su naglasili da je ovakvo targetiranje civilnog društva kontraproduktivno, i da podriva, a ne poboljšava bezbednost Srbije, obzirom da civilno društvo i mediji igraju važnu ulogu u kanalisanju društvenog nezadovoljstva."

POSLEDICE AFERE 'SPISAK'

Posledice ovako flagrantnog i neosnovanog targetiranja, PU "Lokal pres" je osetio neposredno nakon objavljivanja ovog spiska, kada su predstavnici pojedinih lokalnih samouprava počeli naprasno da otkazuju već ugovorene sastanke sa LP i učešće na događajima koje je LP organizovao.

2.4.2 PLAGIJATI, UVREDE, PRETNJE, OTKAZIVANJE UGOVORA...

U toku istraživanja ispitanici su zamoljeni da navedu primere pritisaka koje su iskusili direktno u svom radu u periodu od januara 2020 do juna 2021. Izdvajamo neke od njih:

Redakcija portala "**Južne vesti**" iz Niša, inače najvećeg regionalnog portala, duboko je uverena da "sve što se događa Južnim vestima kada su pritisci u pitanju je posledica izveštavanja koje čelnici doživljavaju lično."

Za ovaj medij najupečatljiviji primer pritiska je zasigurno **plagijat**² koji je osvanuo u februaru 2021. sa istim imenom i logom, dizajnom i bojama koje takođe podsećaju na pravu verziju Južnih vesti. Sajt je registrovala firma čiji je vlasnik, inače, član SNS-a, osnovao i gasio brojne

¹ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26492&LangID=E>

² <https://www.juznevesti.com/Istrazujemo/Lazni-sajt-Juznih-vesti-jos-jedan-nacin-za-obracunavanje-sa-profesionalnim-medijima.sr.html>

kompanije, a osim vesti koje su neutralnog sadržaja, ovaj portal je objavio i tekstove kojima želi da diskredituje prave Južne vesti.

Na tom lažnom portalu, glavna urednica Gordana Bjeletić nazvana je Grdana Bjeletić i u velikim naslovima je optužena za rušenje vlasti za šta joj je navodno obećan veliki novac i stan od pola miliona evra: "Montirali su i plasirali sliku urednice (mene) u društvu Dragana Đilasa, kako bi predstavili da smo protivnici sadašnje vlasti. Poenta je da što profesionalnije i nepristrasnije radite svoj posao, više pretnji dobijate", izjavila je Gordana Bjeletić.

Pritisci na članove porodica, naročito ako su zaposleni u javnom sektoru kao i pokušaji **mešanja u uređivačku politiku**, nisu retke pojave, smatra većina LP članica. Kao primere navode: "Dobijamo i dobronamerne savete u smislu: nemojte o tome da pišete, dajte da se dogovorimo... hajde da zakopamo ratne sekire..."

U 2020. godini **intenziviran je pritisak na novinare i na društvenim mrežama**. To se posebno odrazilo na **"Podrinske" u Šapcu** u periodu pred lokalne izbore. Specifičnost je i da su se pojavile i tužbe Savetu za štampu na temu kršenja novinarskog kodeksa gde se Savet za štampu uvlačio u, po rečima urednika Podrinskih, jednu dosta prljavu kampanju u cilju njegove zloupotrebe.

Predstavnici ovog medija kažu da su **redovno suočeni sa iznošenjem neistina o ovom mediju, novinarima i njihovim porodicama od strane gradskih funkcionera**³. Najdrastičniji primer je kampanja koja se na društvenim mrežama vodi protiv ugleda kćerke vlasnika koja je novinarka lokalnog medija. "Podnosili smo tužbe sa željom da otkrijemo ko stoji iza tih izjava, ali **tužilaštvo ne reaguje**", rekle su kolege iz ove redakcije.

Za vreme jednog protesta u Kruševcu, novinarki redakcije **"Grad"** su prišla tri muškarca sa maskama i kapuljačama, za koje je kasnije u policiji nezvanično saznala da ih je angažovala BIA, pokušali da joj otmu tablet, pretili i zabranili objavljivanje snimljenog sadržaja.

I kolege iz redakcija **"Ozonpres"**, **"Radio Ozon"** i **"Čačanske novine"**, iz Čačka, su se požalile na višegodišnju, moglo bi se reći **hajku**, posebno na društvenim mrežama, koju protiv njihovih novinara vode lokalni mediji koji su interesno i vlasnički povezani sa vladajućom strankom i da su lokalni oglašivači pod stalnim pritiskom da se ne oglašavaju u nekom od ova tri medija ili da otkazu prethodno ugovorene reklame. U Čačku **i opozicija ume da bude, kažu, "navalentna"**: "Mešaju se 'Dveri' u uređivačku politiku, traže da budu više zastupljeni, pa nam se ponekad čini da nas doživljavaju kao svoju oglasnu tablu."

"Provokacije na društvenim mrežama osetile su na svojoj koži i kolege iz **"Lozničkih novosti" u Loznici** dok za direktne **verbalne pretnje i targetiranje od predstavnika lokalnih vlasti**, redakcija portala **"GM Info" iz Gornjeg Milanovca** kaže da su postale redovna pojava i da "predsednik opštine, kada postavljamo pitanja koja se njemu ne dopadaju naziva nas pred ostalim novinarima **'stranim plaćenicima'**".⁴ Targetira nas".

³ <https://www.danas.rs/drustvo/sabacki-sns-podneo-krivicnu-prijavu-protiv-podrinskih-novina/>

⁴ <https://gminfo.rs/upucene-pretnje-urednici-portala-gminfo/>

I za redakciju portala “**Krug**” iz **Kraljeva**, verbalne pretnje i omalovažavanja na društvenim mrežama izazivaju zabrinutost posebno kada je u pitanju izveštavanje o pandemiji koje se pretvorilo, i po mišljenju jednog broja pratilaca i čitalaca Kruga, u “izveštavanje pod pritiskom i za novac nekih struktura moći”, što je praćeno čak i pretnjama i psovka: “**Dabogda se vi prvi razboleli**”, “Ljudi bez mozga”, “Dabogda vas presekli” (aluzija na naslov “korona presek”).

U **Prijepolju**, jedna novinarka je prenela podatke iz istraživanja CINS-a vezane za jednog lokalnog funkcionera i na FB je krenula **kampanja omalovažavanja i na rodnoj i na nacionalnoj osnovi**. Redakcija je obavestila udruženja i, nakon njihovih reagovanja, komentari sa FB su uklonjeni. “Novinarke su definitivno više izložene ovim vrstama pritisaka. Ako se čuti i ne reaguje onda oni koji se bave ovim stvarima budu ohrabreni”, preporučila nam je kolegica koja je inače i renomirana ekspertkinja za ženska prava.

Redakcija portala “**Bujanovačke**” iz **Bujanovca** nije samo doživljavala pretnje i uvrede na društvenim mrežama sa lažnih profila⁵ već i **pretnje fizičkim napadom i uvrede policajca u civilu**⁶ na njihovog novinara.

Policajac je kažnjen od svoje uprave ali je podneo privatnu tužbu protiv oštećenog novinara da ga je vređao. Sud je poverovao policajcu i kaznio novinara Bujanovačkih sa 20.000 dinara i naložio mu da plati 97.000 dinara za sudske troškove.

“**JUGpress**” iz Leskovca imao je problem sa gradonačelnikom:

“Javno nas je targetirao, prozivao da radimo direktno za Albance i da objavljujemo izjave Đilasa i Albanaca koji ne žive u Srbiji. Ovakve izjave u maloj sredini koja je jako osetljiva, mi doživljavamo kao diskriminaciju i **ugrožavanje bezbednosti naših novinara.**”

NOVINARI I BEZBEDNOST

Zbog zabrinjavajućeg porasta slučajeva ugrožavanja bezbednosti novinara, "Koalicija za slobodu medija", čiji je jedan od osnivača i ‘Lokal pres’, uvela je sredinom 2021. posebne indikatore pomoću kojih procenjuje nivo bezbednosti novinara i medijskih radnika u Srbiji i o tome će obaveštavati javnost kao i nadležne domaće i međunarodne institucije.

⁵ <https://www.cenzolovka.rs/pritisci-i-napadi/pretnje-i-uvrede-na-racun-bujanovackih-posle-teksta-lekcija-profesora-kamberija/>

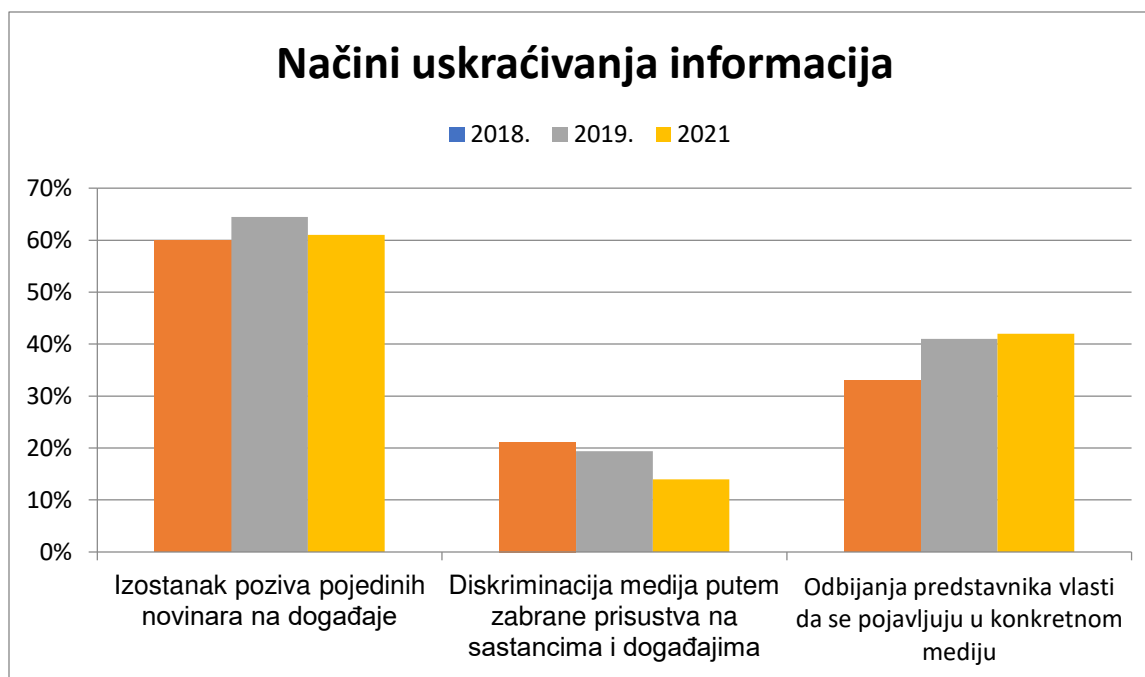
⁶ <https://bujanovacke.co.rs/2020/07/24/pretnje-novinaru-bujanovackih-batinama-u-prisustvu-policajaca/>

2.5 ADMINISTRATIVNI PRITISCI

Čak 93 odsto ispitanika je potvrdilo da je bilo izloženo nekoj vrsti administrativnih pritisaka u periodu januar 2020 - jun 2021.

Najviše ispitanika je prijavilo sledeće tematski identifikovane podgrupe administrativnih pritisaka: 1) Izostanak poziva pojedinih novinara na događaje (61% ispitanika); 2) Usmeravanje finansijskih sredstava kroz javne nabavke ili druge načine u određene medije (58%); 3) Dugo čekanje na tražene informacije (53%); 4) Izbor članova komisija koji ne opravdavaju zvanje medijski stručnjak (50%); 5) Odbijanje predstavnika vlasti da se pojavljuju u konkretnom mediju (42%); 6) Povećana aktivnost lažnih profila na društvenim mrežama u cilju diskreditacije sadržaja i novinara (42%); 7) Odugovlačenje raspisivanja konkursa za sufinansiranje informisanja građana (39%); 8) Otkazivanje komercijalnih ugovora za oglašavanje (33%); 9) Odbijanje predstavnika vlasti da se pojavljuju u konkretnom mediju (30%); 10) Nezvanični kontakti i "dobronamerna" upozoravanja na štetnost delovanja novinara u cilju dobrobiti (19%) i 10) Diskriminacija medija putem zabrane prisustva na sastancima i događajima (14%).

Analizom broja registrovanih pritisaka po članici po gradovima, LP je došao do zaključka da su **administrativni pritisaci najzastupljeniji u Bujanovcu, Čačku, Leskovcu, Nišu, Prijepolju i Šapcu** (šest i više vrsta pritisaka registrovanih po redakciji.)

Infografik 4: Vidovi ostvarenih pritisaka u medijima u 2018, 2019 i 2021. godini u delu dostupnosti i plasiranja informacija

2.5.1 NEPOZIVANJE NA DOGAĐAJE I DUGO ČEKANJE NA INFORMACIJE

Rezultati ankete pokazali su da je među pritiscima vezanim za dobijanje i plasiranje informacija, pored nepozivanja pojedinih novinara na događaje (61% anketiranih) dominantno i dugo čekanje na tražene informacije (53% anketiranih, što predstavlja porast u odnosu na 32.3% u 2019. godini). Svi anketirani su se složili da je dugo čekanje na tražene informacije bilo posebno izraženo prilikom izveštavanja članica LP o pandemiji Kovid-19.

Urednik portala „**Bujanovačke**” iz **Bujanovca** kaže da je u ovoj sredini najveći izazov u svakodnevnom radu taj što i prošla i sadašnja vlast komuniciraju sa medijima putem FB stranice na kojoj se oglašavaju samo na albanskom jeziku, čime se ovoj redakciji značajno ograničava pristup informacijama. Pokušaji mešanja u uređivačku politiku, takođe, nisu retka pojava. "Pokušavaju da se mešaju direktori nekih javnih preduzeća tako što nas dobronamerno pitaju zašto nam je neko saradnik, od njih imamo razne reakcije na tu temu... Ili recimo, pitaju zašto smo mi pisali tekst kad imamo njihovo saopštenje sa konferencije za štampu... Pitaju nas čak i zašto pišemo na latinici a ne na ćirilici...", rekli su u ovoj redakciji.

Redakciji regionalne informativne agencije “JUGpress” iz Leskovca je u prvoj polovini 2020. godine bio otežan dolazak do informacija jer je gradonačelnik ovog grada lično zabranio saradnicima da daju izjave ovom mediju. Predizborna kampanja u 2020. godini je dodatno poslužila vlastima da upućuju kritike ovoj LP članici. Situacija se, ipak, malo poboljšala u drugoj polovini 2020. kada je JUGpress uveo rubriku 'Građani pitaju': "Počeli smo tako što smo objavili fotografije nepropisno parkiranih automobila gradonačelnika i jednog lokalnog biznismena. Rezultat te rubrike je da sada kada mi nešto objavimo, gradonačelnik poziva saradnike da što pre taj problem reše. Ne vole oni nas i dalje, ali znaju da je važno da se i kod nas pojave nakon ove rubrike. Kada šaljemo zahteve za informacije imamo slab odziv, dok nam ova rubrika ima najbolji učinak."

Kao i 2019. godine, “Južne vesti” iz Niša i dalje ne dobijaju odgovore na pitanja od lokalne samouprave, "mada je primećen pomak u smislu da sada ukoliko nemaju odgovor, samo prekinu vezu, a ranije smo dobijali direktne pretnje putem telefona. Nedavno je čak i gradonačelnica Niša javno izjavila da neće davati informacije i izjave medijima koji ih direktno ne prenose i koji mogu da ih komentarišu", rekle su kolege iz “Južnih vesti”. Ovakav stav gradonačelnice Niša predstavlja direktno kršenje Ustava Srbije i Zakona o javnom informisanju i medijima. Južne vesti zbog takvih okolnosti već godinama unazad uče da rade bez zvaničnih izvora: "Razvili smo svoj način izveštavanja, postavili pravila i načine pribavljanja informacija."

U Šapcu, “Podrinske” nemaju mogućnost da razgovaraju sa predstavnicima iz vlasti: "Mi do informacije dolazimo 'na crno' i trudimo se da ni pod kojim uslovima ne otkrijemo naše izvore jer onda oni mogu snositi posledice. U vreme pandemije korona virusa, postavljali smo pitanja ali nikada niko nije odgovorio na njih pa smo tako i prestali da ih dalje šaljemo."

Frustrirajuće je i izbegavanje komunikacije lokalnih zvaničnika sa redakcijom portala “**GM Info**” iz **Gornjeg Milanovca**: "Kada od lokalnih zvaničnika tražimo informaciju, upute nas na imejl komunikaciju, a onda nam ne odgovore. Ono što je preovlađujuće u Gornjem Milanovcu je da nas ne pozivaju na događaje u lokalnu. Mi za njih (događaje) saznajemo preko medija bliskih

vlastima ili kad vidimo u njihovim medijima neke informacije. Medij koji dobija najveće sume na lokalnom konkursu pozivaju na sve događaje, a ostalim medijima naknadno šalju saopštenje koje je zapravo tekst (i fotografije) tog medija, samo potpisan kao 'Kabinet predsednika opštine'. Ono što je postalo karakteristično u poslednjih godinu dana je prosto "manija opštinskih vlasti da se ponašaju kao mediji na društvenim mrežama i da teže da se te informacije prenose kao zvanične."

Za "Bečejski mozaik" iz Bečeja, poseban problem predstavlja nepozivanje njihovih novinara na događaje koje organizuju Savez vojvođanskih Mađara i Fondacija Prosperitati kao i često zaobilaženje odgovora predstavnika vlasti na pitanja iz ove redakcije: "Ponekad traže da im se šalje zahtev za najobičniju informaciju u javnim preduzećima. Prosto se ponašaju po sistemu vojne formacije. A kad im se zahtev pošalje, onda se po pravilu čeka poslednji dan da se odgovori, kada je vest već stara tj. kada ta informacija često nije više upotrebljiva." Učestale pretnje i omalovažavanja na društvenim mrežama, uglavnom zbog izveštavanja o korona virusu, takođe nisu izostale.

Za "Reč naroda" iz Požarevca, jedan od najvećih izazova je finansijski pritisak kojem je ovaj medij izložen kao i nedostupnost informacija od javnog značaja na republičkom nivou:

"Mediji u Požarevcu se u priličnoj meri drže jedni drugih, međusobno se konsultujemo, dogovaramo i to nam pomaže da premostimo probleme oko dostupnosti informacija. Posao nam olakšava i činjenica da su u kabinetu aktuelnog gradonačelnika Požarevca dve osobe koje dolaze iz medija pa je razumevanje veće. Međutim, ponekad od republičkih institucija neke odgovore morate čekati jako dugo i kada su u pitanju najbenignije teme kao što je recimo energetska efikasnost. Čitava dva i po meseca smo čekali na odgovore na neka postavljena pitanja u realizaciji ove teme. U okolnim opštinama iz kojih takođe izveštavamo, situacija je drugačija i, ukoliko preterano insistiramo na nekim odgovorima, lako nam se može dogoditi da ostanemo bez sredstava na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja. Dakle, moramo da računamo i na rizik da ćemo ostati bez finansija."

I "Užice medija" ima problem sa nedostupnošću informacija od strane direktora javnih ustanova: "A o gradonačelniku da ne govorimo. Uglavnom dobijamo gotove 'pakete' informacija u obliku saopštenja koja se rade u službi gradonačelnika, a od nas se očekuje samo da ih takve objavljujemo. To nije novinarstvo. Nažalost, u Užicu ne postoje šanse da se mediji udruže u borbi za bolje informisanje građana i suzbiju plasiranje informacija iz jednog centra. Razlog za to su sredstva za informisanje građana koja dolaze iz lokalnog budžeta i zato se pristaje na ovakav način komunikacije. Ukoliko se neko usprotivi rizikuje da iz budžetskih sredstava ne dobije ništa."

Članica "Krug" iz Kraljeva kaže da u Kraljevu vladajuća stranka ima svoje medije na čije informisanje se oslanja i da delimično postoji neravnopravan tretman u odnosu na takve medije od strane izvora informacija što je posebno vidljivo kroz povremeno nepozivanje novinara svih redakcija na određene događaje.

Za razliku od prethodnih sagovornika, kolege iz redakcije "Krug" kažu da su donedavno imale najmanje problema da dođu do izjave gradonačelnika: "On je imao dobru praksu da nakon svake

održane sednice Gradskog veća izađe pred novinare i obrati nam se sa izjavom vezanom za sadržaj sednice. A onda je pre par meseci ta praksa počela da se proređuje da bi bila potpuno ukinuta."

“Grad” iz Kruševca tvrdi da je od strane gradskih čelnika izbačen sa mejling liste za razne događaje i konferencije. "Za vreme pandemije, recimo, izbačeni smo sa mejling liste bolnice u Kruševcu. Pretpostavljamo da je to zato što smo nešto ranije pisali o zapošljavanju u Kovid bolnici a oni su rešili da objave demanti na taj naš tekst ne u našim mediju, već su ga prosledili Radio televiziji Kruševac." Ponovo pokretanje lista „Pobeda” nakon pet godina neizlaženja i to baš pred izbore je takođe, vrsta ekonomskog pritiska na ovu članicu LP: "Pobeda je bilten SNS i direktna konkurencija koja služi za oglase iz susednih opština koji bi trebalo da se sakriju od javnosti."

“Čačanske novine”, “Ozonpres” i “Radio Ozon” iz Čačka konstantno dugo čekaju na tražene informacije te ih dodatno zabrinjavaju predložene izmene Zakona o dostupnosti informacijama od javnog značaja koje predviđaju još duže rokove za dolazak do tražene informacije: "Takođe, tu su i predviđene mere za kažnjavanje onih koji se ogluše o Zakon, pa se tako predviđa maksimalno kažnjavanje nekog ko nije poštovao ovaj zakon 10 puta po 20.000 dinara. A kako su to uglavnom organizacije i institucije koje su na budžetu, postavlja se pitanje i čijim se parama plaćaju te kazne. **Ispada da se novcem građana plaćaju kazne za uskraćivanje informacija od javnog značaja i za neinformisanje tih istih građana.**"

2.5.2 NACRT ZAKONA O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) je objavilo 27. maja 2021. godine Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, i otvorilo javnu raspravu (ali bez jasnih kriterijuma) o ovom dokumentu, koja je trajala do 16. juna 2021. godine.

Koalicija za slobodu medija koju čine: Asocijacija medija, Asocijacija onlajn medija (AOM), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Slavko Ćuruvija Fondacija i ‘‘Lokal pres’’, smatra da Nacrt Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja⁷ ne sadrži rešenja za neke od najvažnijih problema u ostvarivanju ovog prava koji vidno ugrožavaju javni interes.

Nacrtom se predlaže uvećanje broja osnova za ograničenja prava na pristup informacijama poput propisivanja mogućnosti da organ uskrati informaciju tražiocu, ukoliko bi na taj način ugrozio položaj na tržištu društava kapitala, ili ukoliko bi se time povredio poslovni interes pravnih, ili fizičkih lica.

Posebno zabrinjava brisanje dužnosti da organ sprovede test javnog interesa, pre nego što uskrati

⁷ <http://mduls.gov.rs/wp-content/uploads/Pregled-odredaba-koje-se-menjaju-zakon-o-slobodnom-pristupu-informacija-od-javnog-znacaja.docx?script=lat>

informaciju, zbog toga što je reč o tajnim podacima. Time se samo legalizuje već postojeća loša praksa da se, pod velovima misterija i tajnosti, od građana zapravo, kriju informacije koje zavređuju javni značaj.

U Nacrtu se doslovno predviđa da političke stranke i verske zajednice nemaju obavezu dostavljanja informacija građanima, medijima i drugim zainteresovanim tražiocima za njihov rad, čak ni u slučaju kada su većinski finansirane iz javnih izvora, a podatke o korišćenju tih sredstava nisu dostavili državnim organima.

Takođe, izuzimanjem Narodne banke Srbije iz nadležnosti Poverenika, dodatno se otežava i produžava postupak dobijanja informacija o radu ove značajne institucije.

Ovakav Nacrt zakona ne donosi unapređenja u pojedinim oblastima koje su prepoznate kao naročito problematične, uključujući pravo na žalbu u situacijama kada zahteve za pristup informacijama ignoriše Vlada Republike Srbije, kroz rad njenih službi. **Nelogično je i da u sam proces izmena Zakona nije uključena radna grupa koja je radila na izradi Medijske strategije i akcionog plana.**

Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ugrožava javni interes

2.5.3 (NE)DOSTUPNOST INFORMACIJA U VREME PANDEMIJE KOVID-19

Pandemija Kovid-19 bila je prava prilika da se pokaže u kojoj meri su sloboda izražavanja i sloboda medija ograničeni u Srbiji. Sve anketirane članice "Lokal presa" su nailazile na ozbiljne prepreke u dolaženju informacija o Kovidu i izveštavanju o ovoj pandemiji posebno kada je Vlada, u jednom trenutku, uredbom centralizovala informacije. Doduše, ta uredba je ubrzo ukinuta, ali od tada lokalni mediji su još teže dolazili do zvaničnih informacija o broju obolelih i preminulih po gradovima u lokalnim sredinama.

Uredba o centralizaciji informacija o obolelima i preminulima od korona virusa, iako kratkog daha, dovoljno je bila snažna da unese autocenzuru i paniku u redove lokalnih kriznih štabova i, slobodno možemo reći, haos u izveštajima koji su bili plasirani javnosti.

Novinari lokalnih medija su obično upadali u začarani krug u kojem su njihova pitanja preusmeravana sa jedne na drugu instituciju sve dok u javnost ne izađe zvanično saopštenje lokalnih institucija nadležnih za objavljivanje ovih informacija.

"Postoji težnja da se što više zakomplikuju izveštaji, kako terminološki tako i sa brojevima. Nas je rukovodilac Zavoda za javno zdravlje izbegavao tri meseca iako smo svi u Čačku znali da je ova institucija tri meseca bila zatvorena jer je većina zaposlenih u njoj bila interno zaražena. Pravdajući se greškom, nekoliko puta nismo bili pozivani na određene događaje. Mi smo na to navikli, ali bi trebalo da reagujemo jer ako se to prepusti trajanju biće većih problema," izjavile su kolege iz Čačka.

I u Nišu je pandemija dodatno otežala profesionalno izveštavanje: “Bilo je panike, sve je bilo haotično i dramatično, nije bilo zvaničnog izvora informisanja u gradu. Slali smo pitanja Kriznom štabu, ali nikada nismo dobijali odgovore. Onda smo se dosetili, zadužili jednog kolegu u Beogradu da postavlja uživo pitanja na Konferencijama za štampu republičkog Kriznog štaba i to je bio jedini način da dođemo do nekog odgovora. Osećamo veliku odgovornost pre svega zbog poverenja koje uživamo kod građana. Izveštavali smo o stvarnom broju umrlih od virusa Kovid-19, koji se razlikovao od broja koji je predstavljen u nekim drugim medijima”, rekli su u redakciji “Južnih vesti” iz Niša.

Kragujevac je bio svetla tačka u pravovremenom objavljivanju zvaničnih informacija o brojevima obolelih i preminulih od virusa ali "dublje" analize i proveravanje izjava građana i priča koje su kružile o određenim tačkama žarišta u gradu nisu bile moguće.

Čak i kada glavni fokus nije bio broj obolelih ili preminulih već vakcinacija, lokalni mediji su nailazili na zid ćutanja od strane nadležnih.

“Podrinske” su nedavno imale temu broja “Vakciniši se – u vakcini je spas” i zatražili su da razgovaraju sa nekim iz Zavoda za javno zdravlje u Šapcu. Obratili su se i Ministarstvu zdravlja Republike Srbije jer je u pitanju bila kampanja za zdravlje u Srbiji. Zavod je uputio “Podrinske” na informacije na svojoj FB stranici a **Ministarstvo se nije oglasilo.**

Pored trke za zvaničnim izvorima, **lokalni mediji su se našli i pred izazovom kredibilitnosti informacija nadležnih institucija** jer, primera radi, u Kraljevu, saopštenja Gradskog štaba koja su se redovno objavljivala u 16 sati, odmah nakon republičkih u 15 sati, vrlo često se nisu poklapala pa je to stvaralo posebnu konfuziju u informisanju.

U Bečej su isto stizali svakodnevno podaci ali je “Bečejski mozaik” često dovodio u pitanje njihovu verodostojnost, posebno kada je u pitanju zvaničan broj umrlih, **sumnjajući da je taj broj često veći od broja koji je objavljen.** Da bi proverili tačnost ovih informacija i verodostojno informisali građane, novinari ove redakcije su se dosetili i upoređivali broj sahranjenih u Bečeju sa brojem nabavljenih limenih sanduka koji se koriste za sahranu osoba preminulih od posledica Kovid-19 u istom periodu. Tako su, na primer, utvrdili da je u posmatranom periodu nabavljeno 26 sanduka a zvanično je saopšteno da je bilo 12 ili 13 preminulih.

Redakcija lista “Grad” iz Kruševca je imejlom slala pitanja republičkom Kriznom štabu i nikada nije dobila odgovor, a kada je ova redakcija objavila vest da u Gerontološkom centru u Kruševcu postoji zaraza stizale su im i pretnje.

U ovom periodu bilo je i diskriminacije u odnosu na "povlašćene" medije. Penzioneri su u Kruševcu, naime, dobijali od gradskih vlasti pakete i u svakom od njih se našao i po primerak lista “Pobeda”, inače biltena SNS. Kada je “Grad” doneo i svoje primerke rečeno im je da “Grad” nikako ne može da uđe u taj paket pomoći, pa je kasnije ova članica LP sama delila na ulici besplatne primerke svojih novina.

Dodatan problem posebno za štampane medije predstavljalo je vreme objavljivanja zvaničnih informacija republičkog Kriznog štaba jer su ti podaci dolazili obično nakon što novine već odu u štampu pa su informacije gubile na aktuelnosti, kao što je to slučaj sa članicom "Reč naroda" iz Požarevca: "Mi i danas imamo ozbiljne probleme sa izveštavanjem vezanim za Kovid-19 jer bolnica u Požarevcu redovno saopštava informacije u 17 sati a mi se šampamo u 14 sati. Čeka se centralno izveštavanje na višem nivou i rezultati iz cele Srbije koji se objavljuju u 15 sati, pa tek onda slede podaci za Požarevac."

Opština Raška je bila svetli primer informisanja u periodu pandemije. Ona je pravovremeno i javno objavljivala čak i godišta zaraženih u ovoj opštini.

2.5.4 ADMINISTRATIVNI PRITISCI KROZ SISTEME BANAKA

Tokom 2020. je bio izrazito prisutan i administrativni pritisak sproveden kroz sistem banaka. Već tokom aprila 2020. godine članica "Grad" iz Kruševca nije mogla preko svoje banke kod koje ima račun da primi donaciju za projekat koji im je odobren od strane Evropske novinarske organizacije sa obrazloženjem da "oni koji nisu OCD organizacija ne mogu da primaju donacije iz inostranstva."

Naime, sredstva su pristigla na devizni račun primaoca ali "Grad" nikako nije mogao da ih prenese na svoj dinarski račun i troši. Mesec dana je utrošeno na usaglašavanje stavova matične centrale Vojvođanske (danas OTP) banke sa ekspozituroom u Kruševcu i na kraju je banka zahtevala da se sredstva vrate donatoru. Na primedbe klijenta, u ovom slučaju redakcije "Grad", da će promeniti banku, u OTP banci samo su rekli: "Slobodno idite..." **"Grad" je tako bio prinuđen da vrati sredstva donatoru i da potraži drugu banku.**

"Lokal pres" je pokušao kontaktima u Narodnoj banci u isto vreme da obezbedi sagovornika na ovu temu, ali niko zvanično nije pristajao na to. Nezvanično je dobijeno tumačenje da za takvu vrstu uplata nema prepreka. "Grad" je kontaktirao i Banca Intesu oko otvaranja deviznog računa u toj banci ali su i oni odugovlačili sa otvaranjem. Kako ni nakon 23 dana čekanja račun nije otvoren, redakcija "Grada" je potražila treću banku koja je pristala da im otvori devizni račun (u pitanju je Halkbank). Donator je tako morao ponovo da uplati donaciju a banka je, nakon pristizanja sredstava, prodate devize uplatila na dinarski račun redakcije "Grad".

Nekako u to vreme se odvijao već pomenuti slučaj "Spisak" koji je dodatno doprineo otežavanju rada sa klijentima koji su imali u prilivu označenu doznaku donacije.

Banke su takođe primenjivale još jedan vid pritiska: Vremensko razvlačenje procedura i odgovora.

"Lokal pres" je početkom 2021. imao problem sa Banca Intesom na temu zadržavanja deviza u prilivu i nepojavljivanja na deviznom računu organizacije, i to dva puta u kratkom periodu. Od trenutka obaveštavanja o prilivu od strane banke pa do pojavljivanja sredstava na deviznom računu "Lokal presa" bilo je potrebno više od deset dana.

Inače, lokalni mediji teže dobijaju i bankarske kredite, ali i dozvoljene minuse na računima od ostalih pravnih lica na lokalnu.

2.5.5 OGLAŠIVAČI I NEZAVISNI LOKALNI MEDIJI

Trend otkazivanja reklamnih ugovora od strane klijenata i izbegavanje najvećeg oglašivača - države da se kroz svoja ministarstva, javna preduzeća i republičke agencije oglašava u lokalnim medijima sa nezavisnom uređivačkom politikom se nastavio i u 2020. godini. S druge strane, lokalni mediji su bili izloženi i pritisku od strane marketinških agencija, čiji vlasnici održavaju bliske veze sa vladajućom partijom.

Pandemija Kovid-19 dovela je dodatno u pitanje opstanak lokalnih medija, čiji su se ionako mali prihodi od reklama, drastično smanjili.

To je pokazalo i istraživanje "Lokal presa" o posledicama pandemije na lokalne medije, realizovano početkom aprila 2020. godine. Svega 10 odsto lokalnih medija izjasnilo se da bez pomoći države i/ili donatora može da preživi naredna tri meseca, dok je 30 odsto ispitanika reklo da ima sredstava za još samo mesec dana. Čak 87 odsto elektronskih medija koji su učestvovali u anketi smatrali su da im je opstanak ugrožen, potom su sledili štampani mediji sa 77 odsto i onlajn mediji sa 64 odsto.

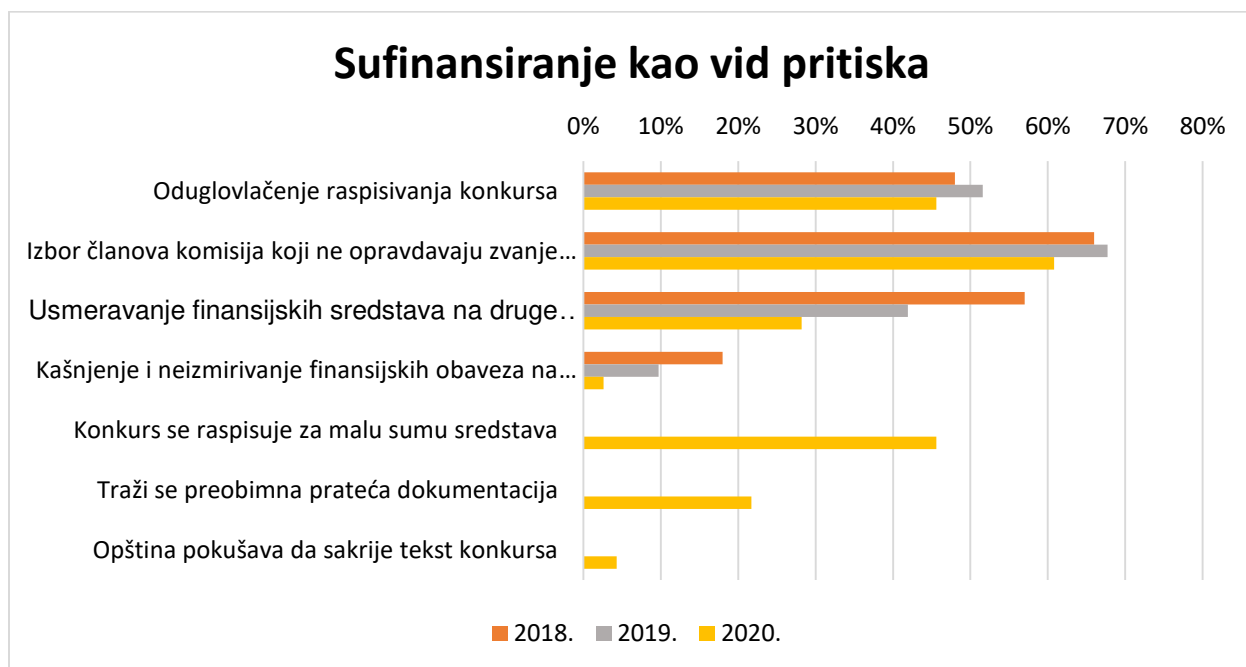
Kao najčešće razloge ovakvog položaja članice LP udruženja su navele: **smanjenje prodaje oglasnog prostora i otkazivanje ugovora od strane oglašivača.**

Ovo su samo neke od izjava članica koje su želele da ostanu anonimne, a koje ilustruju pitanje oglašavanja u nezavisnim lokalnim medijima:

- "Kao štampani medij koji značajan deo sredstava izdvaja za štampu i distribuciju novina, prihod pokušavamo da obezbedimo i kroz reklamni sadržaj. Pred kraj prošle godine ustanovama koje se finansiraju iz budžeta opštine **aktuelna vlast** je, kako smo obavestili, 'preporučila' da, povodom određenih praznika, čestitke ne objavljuju u našem listu kao što je to do tada bila praksa."
- "**Novac za reklame ide mahom "podobnim" medijima**, bolje reći onima čiji su urednici članovi ili simpatizeri stranke na vlasti, tako da je za nas mogućnost ostvarivanja prihoda putem reklama praktično nepostojeća"
- "**Česta su otkazivanja ugovora od strane klijenata iz** straha da se ne smeju reklamirati preko našeg portala kako se ne bi zamerili lokalnoj vlasti."
- "Neki od lokalnih oglašivača jednostavno **ne smeju da se oglašavaju kod nas**, i to ne kriju."
- "Odustali smo od marketinga jer smo se 'ubijali' od posla da bi dobili jeftine reklame koje često nismo mogli da naplatimo."

2.6 PRITISCI KROZ KONKURSE ZA SUFINANSIRANJE

Kao poseban vid pritiska na lokalne medije još od 2016. godine, “Lokal pres” je prepoznao praksu neadekvatnog sprovođenja konkursa za sufinansiranje projekata za informisanje građana i od tada pomno prati ovaj proces. U LP anketi, na pitanje da li postoji direktna veza između obima finansijskih sredstava koja državna ministarstva i/ili lokalna samouprava plasiraju preko nekih medija putem projektnog sufinansiranja kao vid pritiska, 72% anketiranih je odgovorilo potvrdno, 18% smatra da se stvari ne mogu tako generalizovati, ali da pojedinačnih slučajeva ima, 5% smatra da kritički pristup određuje uređivačka politika a 5% nije znalo odgovor na ovo pitanje.

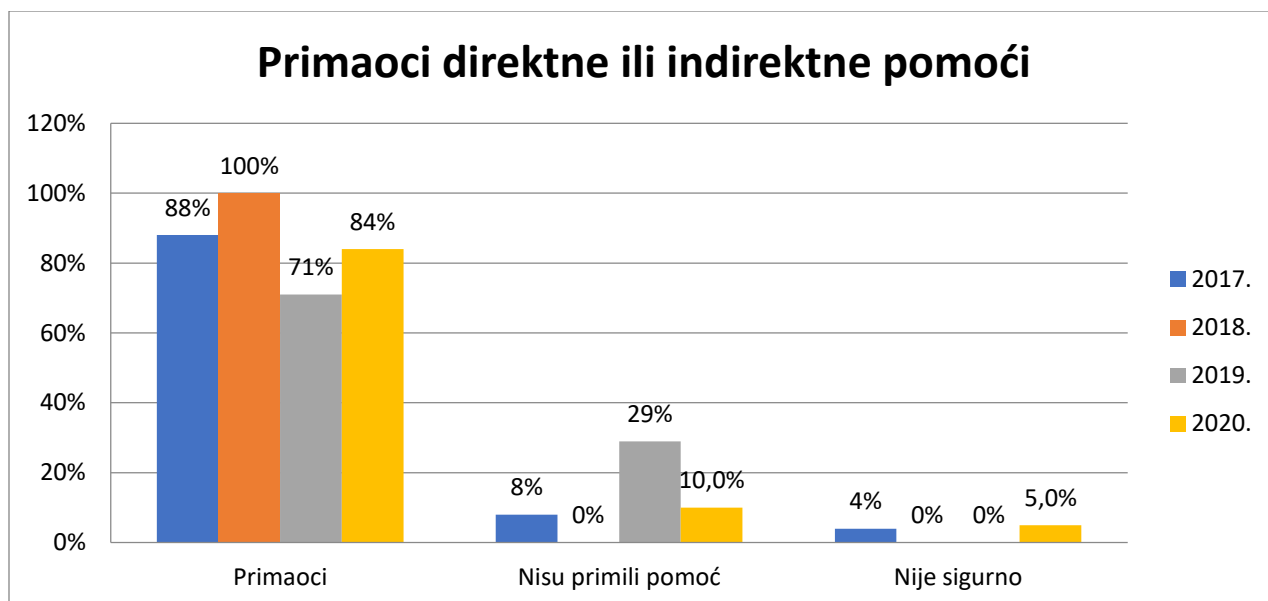
Infografik 5: Najčešći vidovi administrativnih pritiska vezanih za sufinansiranje medijskih sadržaja u istraživanjima 2018, 2019 i 2020. godine po oceni ispitanika – uporedna analiza

Novi prepoznati vidovi pritiska kroz sufinansiranje koje će LP takođe nastaviti da prati su:

- Konkursi se raspisuju za malu sumu sredstava: 44% ispitanika
- Traži se preobimna prateća dokumentacija: 26% ispitanika
- Opština pokušava da sakrije tekst konkursa: 4.3% ispitanika

Na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja za informisanje građana koji su početkom 2021. godine raspisani od strane Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, **52 članice udruženja “Lokal pres” ostvarile su učešće od tek 9% plasiranih finansijskih sredstava na 8 aktuelnih konkursa.**

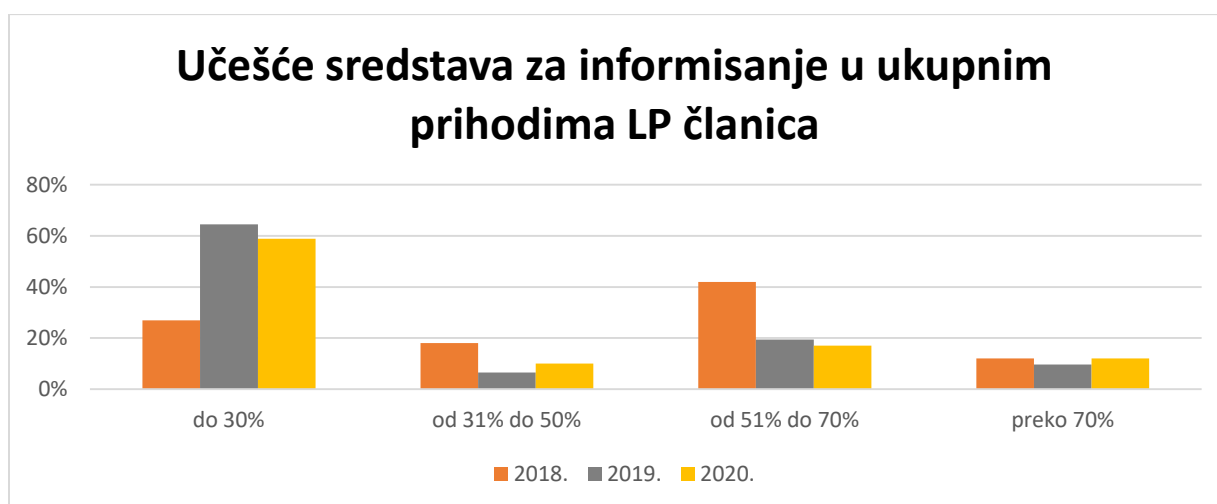
Rezultati konkursa lokalnih samouprava u 2021. nisu bili dostupni u vreme objavljivanja ovog izveštaja, jer nisu svi konkursi završeni, pa će rezultati biti poznati tek krajem 2021. ili početkom 2022. Godine.

Infografik 6: Procenat medija koji su u svom poslovanju ostvarili prihode iz budžeta – uporedna analiza

2.6.1 SITNIŠ ZA ČLANICE LOKAL PRESA

Podatak da je 84% ispitanih članica LP dobilo neka finansijska sredstva od resornog Ministarstva i lokalnih samouprava u 2020. godini, neupućenima može da izgleda kao pozitivan pomak ka demokratizaciji društva i medijskom pluralizmu, ali stvarnost je znatno drugačija i to se lako da primetiti prilikom, čak i površnog upoređivanja visine budžeta odobrenih za nezavisne medije u odnosu na "podobne" medije. **Tako umanjena sredstva često obesmišljavaju realizaciju odobrenog projekta i znatno otežavaju postizanje planiranih ciljeva iz predloga projekta.** Interesantno je i da već godinama ovaj trend dodeljivanja umanjenih iznosa članice LP doživljavaju kao "novu normalnost" i ne nadaju se fer-pleju u bliskoj budućnosti.

Infografik 7: Uporedna analiza učešća sredstava za informisanje u ukupnim prihodima medija, LP članica 2018, 2019 i 2020. godine

2.6.2 UPITNE KOMISIJE I NEJASNI STANDARDI

U maju 2021. Koalicija za slobodu medija je sproveda opštu analizu konkursnog procesa za dodelu sredstava za sufinansiranje javnog interesa u medijima Ministarstva kulture i informisanja u 2021. godini. Učešćem u 60 posto formiranih komisija i ocenjivanjem više od 62 posto pristiglih i prihvaćenih projekata na deset poziva, Koalicija je zaključila da celokupan proces ima ozbiljne nedostatke, da neuređene oblasti otvaraju mogućnost arbitrarnog odlučivanja, umanjuju transparentnost i ugrožavaju integritet konkursnog sufinansiranja javnog interesa u medijima.

Prepoznate anomalije su još vidljivije na lokalnu, posebno kada su u pitanju: Rad komisija; nejasni standardi u sprečavanju sukoba interesa i odabir nezavisnih medijskih stručnjaka.

2.6.3 SUMNJIV ODABIR NEZAVISNIH MEDIJSKIH STRUČNJAKA

Postoji ozbiljan problem sa odabirom članova lokalnih komisija koji se nazivaju nezavisnim medijskim stručnjacima, jer odluke koje donosi komisija u čijem radu oni učestvuju, dovode u pitanje i njihovo poznavanje materije i objektivnost, smatra čak 72 odsto ispitanika.

“Medijski stručnjaci, recimo, procene da transparentnost budžeta u Vlasotincu nije tema od javnog interesa. Ili, još skandaloznije, u Leskovcu su odbili naš predlog projekta ‘Građani pitaju’ sa obrazloženjem da nije u interesu građana,” objasnila je glavna urednica “JUGpress” iz Leskovca.

Inače, JUGpress je jedini medij iz Leskovca koji u prethodne dve godine nije dobijao finansijsku podršku iz budžeta grada na konkursu za javno informisanje i vrlo često je bivao prozivan od gradonačelnika Leskovca, čak i na jednom predizbornom skupu SNS u okolini Leskovca.

I Koalicija za slobodu medija smatra da “nepostojanje formalnih kriterijuma, ujednačenih formulara za biografije, niti bodovne liste koji bi dale objektivne i merljive indikatore za izbor članova komisija koji odlučuju o kvalitetu projekata, otvaraju put selektivnom i diskrecionom odlučivanju, prikrivenom sukobu interesa i ozbiljnom narušavanju principa fer konkurencije”.

Opšta ocena Koalicije je da standardi ne postoje, kao i da je ovo jedan od najlošije uređenih segmenata konkursnog finansiranja.

Primećeno je i da su u nekim komisijama birani uvek isti medijski stručnjaci pa su i odluke o raspodeli sredstava unapred poznate.

‘Stručnjaci’ ocenili da projekat “Građani pitaju” nije u interesu građana

2.6.2 NAJVIŠE NOVCA ZA PODOBNE

Česta je pojava da novac za projekte ne završava u lokalnim već regionalnim medijima.

Primeru radi, ove godine je Kraljevo izdvojilo 23 miliona za sufinansiranje informisanja građana od kojih je čak 14 miliona dinara (60 odsto) dodeljeno jednom mediju bliskom vlasti dok je **medijima van Kraljeva dodeljeno milion i šesto hiljada** pa je tako tek jedna trećina novca preostala za ostale kraljevačke medije i njihove projekte za informisanje građana.

Za potrebe dodeljivanja sredstava otvaraju se i nove firme u periodu dok sam konkurs traje. Prvo se raspiše konkurs pa se onda otvara nova firma koja ponekad ima isto ime samo su joj sva slova velika. To se radi da bi se izbegao deminimis-propis da se za tri uzastopne godine ne može primiti više od 23 miliona dinara donacije od države. Samo za vreme trajanja konkursa u Šapcu registrovano je četiri-pet firmi koje su dobile sredstva. U Šapcu je, inače, kroz projektno sufinansiranje dodeljeno 30 miliona dinara i polovina je otišla lokalnoj televiziji koja podržava vladajuću stranku.

U Bujanovcu je u 2020. godini dva puta raspisan, i oba puta poništen, konkurs za sufinansiranje proizvodnje medijskog sadržaja.

“Bujanovačke” su sa opštinom potpisale ugovor o izveštavanju tokom pandemije Kovid-19 i objavili preko hiljadu naslova na srpskom i albanskom jeziku **ali nova vlast ne želi da isplati novac** po tom ugovoru. “Bujanovačkim” je, tako, blokirana isplata po ugovoru koji je potpisan od strane bivšeg gradonačelnika i ovaj slučaj čeka svoj epilog na sudu.

U 2021. godini na konkursu za sufinansiranje medijskih sadržaja za informisanje građana u Bujanovcu, od ukupno pet miliona dinara, četiri je dodeljeno medijima na albanskom, a samo jedan million medijima na srpskom jeziku.

“TV Bujanovac nema informativni program, samo vesti od pet minuta koje čita spiker, a dobila je najviše novca na konkursu Ministarstva kulture i informisanja. Inače, u poslednjih godinu dana osnovano je 12 novih portala na albanskom jeziku bliskih vlastima. Svi oni su na konkursima dobili po sto, dvesta hiljada dinara, a samo prenose vesti sa Kosova. Ovde na jugu je formirano i udruženje PROUNS i nema komisije za raspodelu novca za sufinansiranje medijskih sadržaja u kojoj članovi ovog udruženja ne sede”, navele su kolege iz redakcije “Bujanovačkih”.

Kao vrstu pritisaka članice LP prepoznaju i **odugovlačenje sa raspisivanjem konkursa.** Konkursi se ne raspisuju na vreme već kasnije u toku godine što može imati drastične posledice.

Grad Čačak je za 2020. godinu dodelio medijima 20 miliona dinara za projektno sufinansiranje i to par dana pred istek 2020. godine. Najviše novca, preko 85%, dodeljeno je medijima koji isključivo propagiraju vladajuću partiju.

Iz ovih razloga, **“Južne vesti”** iz Niša više ne vide smisao u učestvovanju na lokalnim konkursima. "S početka smo se prijavljivali, ali videli smo da to nema svrhe. Smatramo da je nepošteno da ta sredstva dobijaju porodica i novonastali mediji koji se formiraju upravo zbog tih sredstava", rekle su kolege iz ovog medija.

2.7 LOKALNI MEDIJI PRED SUDOM

Pored toga što su godinama suočeni sa finansijskim pritiscima, uskraćivanjem informacija ili dugim čekanjem na tražene informacije, lokalni mediji su sve češće na meti i sudskih tužbi, koje sada predstavljaju novi oblik pritiska kroz ubrzanu naplatu visokih taksi. Takve tužbe, naime, povlače za sobom plaćanje visokih sudskih taksi, a često i putne troškove, čime se ozbiljno ugrožava inače krhka ekonomska održivost lokalnih medija.

Primeru radi, novinar “**Bujanovačkih**” koji je osuđen na kaznu od 20.000 dinara u obavezi je da plati i 97.000 dinara za sudske troškove. Sudski troškovi su dakle čak 5 puta veći od same kazne. Samim ulaskom u sudsku proceduru ova članica ima ozbiljnih razloga za zabrinutost jer je prilično uverena da je to jedan od načina da se novinar "kazni" kroz visoke sudske troškove.

Početkom aprila 2021. beogradska kompanija **Milenijum tim**, koja je široj javnosti postala poznata nakon rušenja u Savamali, **tužila je LP članicu, leskovačku agenciju „JUGpress”** i njihovu glavnu urednicu zbog dva teksta koji su objavili na svom portalu, a koji su zapravo izveštaj sa konferencija za štampu Narodne stranke. **Milenijum potražuje 200.000 evra.** Evidentno je da je ovo jedan od načina ekonomskog urušavanja malih medija i onemogućavanja da rade svoj posao, jer samo odgovor na ove dve tužbe koštaće ovu redakciju oko 100.000 dinara.

“Tužena sam ja, kao urednica, i Centar za demokratiju i razvoj juga Srbije, kao osnivač “JUGpress”-a. Samo za odgovore na te dve tužbe treba da platimo oko 100.000 dinara. Kada bi taj novac trebalo da izdvojimo odmah, za nas bi to značilo katastrofu jer se medij finansira isključivo od projekata. Kada ne prođemo na konkursu, nema ni novca za plate novinara,” kaže Ljiljana Stojanović iz “JUGpress”-a.

Po rečima Dragana Lazarevića, pravnog zastupnika LP, do sada je neplaćanje taksi u predviđenom vremenskom roku bilo tolerisano: “Iako je, recimo, rok za plaćanje takse za odgovor na tužbu pet dana, tolerisalo se da se ona plati tokom trajanja postupka, pa i na kraju samog postupka,” rekao je Lazarević.

Novi Zakon o parničnom postupku, ukoliko bude izglasan, staće na put ovakvoj sudskoj praksi, i to ne samo kada su u pitanju sporovi koji budu pokrenuti nakon njegovog usvajanja. Naime, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku predviđa da će se i na ranije započete postupke primenjivati odredbe novog zakona, odnosno, obaveza plaćanja taksi prilikom odgovora na tužbu, na početku sudskog procesa. “Lokal pres” će sa posebnom pažnjom pratiti ovaj proces.

SLAPP TUŽBE

Postupke kompanije Milenijum tim i njima sličnih, “Lokal pres” svrstava u kategoriju SLAPP tužbi, čija je svrha finansijsko i psihičko iznurivanje medija sa krajnjim ciljem da se onemoguće da rade svoj posao.

U policiji u Kruševcu je **slučaj pokušaja oduzimanja sredstva za rad** novinarki redakcije “Grad” unet u zapisnik, međutim redakcija nije podnela tužbu protiv navedenih lica "jer bi to predstavljalo samo gubljenje vremena, koje nemamo."

Krivične prijave zbog lažnog sajta koje su “**Južne vesti**” iz Niša podnele, su odbačene: “Pre pet godina je bilo drugačije. Sada, tužilaštvo nas uglavnom i ne sasluša i sve se radi polovično.”

Trenutno, advokati PU “Lokal pres” zastupaju članice u 18 sudskih procesa.

3 ZAKLJUČCI

- Percepcija urednika i novinara lokalnih medija o stanju slobode medija se nije poboljšala u odnosu na istraživanje koje je “Lokal pres” uradio u 2019. već je ukazala da je stanje nastavilo da se pogoršava.
- Sve raznovrsniji pritisci iscrpljuju i finansijski i psihički lokalne medije i novinare, a krajnju cenu platiće građani neostvarivanjem prava na objektivno i pravovremeno informisanje.
- Istraživanje je pokazalo da lokalni mediji, baš kao i prethodnih godina, trpe najviše politički pritisak. U političkim pritiscima prednjače organi izvršne vlasti - republičke i lokalne - rame uz rame sa vladajućim političkim partijama, zatim javna preduzeća, tajne službe i skriveni centri moći i ideološki organizovane grupe.
- Što se vidova pritisaka tiče, i dalje dominiraju: neravnopravan tretman u odnosu na druge medije od strane izvora informacija; verbalne pretnje i omalovažavanje na društvenim mrežama; uskraćivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja; uskraćivanje lokalnih izvora za sufinansiranje sadržaja za informisanje građana kroz neraspisivanje konkursa ili neadekvatno sprovođenje konkursa i otkazivanje ugovora za oglašavanje.
- Pritisak radi otkrivanja izvora informacija je, čini se, jedini znatno oslabio u odnosu na prethodno istraživanje.
- Čak trećina ispitanika, iz straha za svoju bezbednost i egzistenciju medija u kojem rade, odlučila je da anonimno učestvuje u ovom istraživanju.
- Lokalne samouprave i javna preduzeća uglavnom su bili nedostupni za članice, a situacija se dodatno pogoršala nakon što je “Lokal pres” targetiran u aferi “Spisak”.
- Pored toga što su godinama suočeni sa finansijskim pritiscima, uskraćivanjem informacija ili dugim čekanjem na tražene informacije, lokalni mediji su sve češće na meti i SLAPP tužbi kao novog vida ekonomskog pritiska. Naime, takve tužbe povlače za sobom plaćanje visokih sudskih taksi, čime se ozbiljno ugrožava i inače krhka ekonomska održivost lokalnih medija.

- Pandemija korona virusa dodatno je pogoršala stanje u lokalnim medijima, a zbog zatvorenosti nadležnih institucija, članice LP morale su da iznađu sopstvene načine i mehanizme provere informacija kako bi i dalje mogle da objektivno i pravovremeno informišu građane.
- Istovremeno, prihodi iz sredstava državne pomoći za potrebe LP članica, nastavili su da se smanjuju i tokom 2020 i 2021. godine. Razlog smanjenja leži u političkim pritiscima - kroz izbor članova komisija za dodelu sredstava za informisanje kako na lokalnom tako i na republičkom nivou. Izbor članova komisija koji ne opravdavaju zvanje ‘medijski stručnjak’ je i dalje jedan od najvećih prepoznatih problema i najslabija karika u lancu projektnog sufinansiranja.
- Pojava novog vida informisanja građana kroz plasiranje “gotovih vesti” iz pera PR službi lokalnih samouprava, organizacija i institucija ozbiljno pretilo da ugrozi objektivnost lokalnog novinarstva.

4 PREPORUKE

4.1 POSLOVNO UDRUŽENJE “LOKAL PRES” - NAREDNI KORACI

Kako bi nastavio da aktivno doprinosi zaštiti interesa lokalnih medija i informisanja u lokalnim sredinama, “Lokal pres” će u narednom periodu intenzivirati aktivnosti u sledećim oblastima:

Zagovaranje:

- LP će se zalagati za izmene i dopune medijskih zakona i njihovu bolju implementaciju u cilju kvalitetnijeg informisanja građana na lokalnu i zaštitu interesa lokalnih medija.
- LP će proaktivno delovati prema lokalnim samoupravama u cilju javnog zagovaranja za izdvajanje finansijskih sredstava iz lokalnih budžeta za kreiranje sadržaja za mlade – kampanja “ZA sadržaje za mlade”.
- U saradnji sa drugim OCD organizacijama zalagaće se za veću demokratizaciju društva na aktivnostima koje ostvaruju boljitak za informisanje građana na lokalnu i održivost lokalnih medija kao glavnih aktera u tom procesu.

Jačanje kapaciteta članica udruženja:

PU “Lokal Pres” će intenzivirati obuke svojih članica koje imaju za cilj jačanje njihovih kapaciteta i to pre svega u sledećim domenima:

- Odupiranje cenzuri i smanjenje autocenzure
- Odupiranje dezinformacijama i tabloidizaciji lokalnih medija
- Istraživačko novinarstvo
- Rad sa mladima na sadržajima za mlade
- Pобољшanje položaja urednica i novinarki u lokalnim medijima

- Izrada inovativnih biznis modela
- Pisanje predloga projekata i projektni menadžment
- Jačanje kapaciteta iz oblasti marketinga i
- Povezivanje lokalnih medija iz Srbije sa medijima iz regiona i sveta.

Bezbednost novinara:

Podatak da se čak trećina ispitanika, iz straha za svoju bezbednost i opstanak medija u kojem rade, odlučila da anonimno učestvuje u ovom istraživanju, naročito zabrinjava, pa će PU “Lokal pres” u narednom periodu posebnu pažnju posvetiti praćenju ovog trenda i o tome obavestavati javnost i nadležne institucije:

- Udruženje će nastaviti da hitno reaguje u postupcima kršenja sloboda i prava lokalnih medija i novinara.
- Kontinuiranim pravnim monitoringom medijskih sadržaja članica, “Lokal Pres” će nastaviti da definiše ključne probleme koji mogu biti predmet sudskih procesa i na osnovu tih saznanja organizovati preventivne edukacione radionice za lokalne novinare.
- Obezbeđivanjem pravne pomoći i pružanjem pravnih saveta od strane pravne službe, Lokal pres će nastaviti da obezbeđuje dodatnu pravnu sigurnost članicama.

Zajedničke aktivnosti sa Koalicijom za slobodu medija:

PU “Lokal pres” će u saradnji sa Koalicijom za slobodu medija pojačati zajedničke napore u aktivnostima koje imaju za cilj: poboljšanje uslova zaštite i jačanje prava i sloboda novinara, medijskih radnika i medija; odbranu slobode informacija, slobode medija i nezavisnost novinarstva; podršku i unapređenje profesionalizma u medijima i promovisanje visokih standarda novinarstva. Konkretno:

- Zajednički nastup u slučaju kršenja novinarskih i medijskih standarda kao i prava novinara i medijskih radnika
- Zajedničko delovanje za podizanje bezbednosti novinara i medijskih radnika
- Saradnja na inicijativama i projektima koji podržavaju podizanje zajedničkih ciljeva.
- Saradnja u kontroli trošenja javnih sredstava u medijskom sektoru.
- Zajedničko delovanje u podizanju svesti o značaju novinarskih i medijskih sloboda na lokalnom, pokrajinskom i državnom nivou, kako na srpskom jeziku tako i na jezicima nacionalnih manjina.
- Zajedničko delovanje u unapređenju zakonskih okvira i samoregulacije.

PU “Lokal pres”, takođe, predlaže relevantnim institucijama sledeća rešenja/korake za uklanjanje prepoznatih pritisaka kako bi se lokalnim medijima omogućio nesmetan rad, a koja bi za krajnji rezultat imali objektivno i pravovremeno informisane građane u lokalnim zajednicama:

4.2 PREPORUKE ZA RESORNO MINISTARSTVO

Nakon analize konkursnog procesa za dodelu sredstava za sufinansiranje javnog interesa u medijima Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije u 2021. godini, “Lokal pres” preporučuje Ministarstvu da uzme u obzir sledeće preporuke Koalicije za slobodu medija:

- Napraviti mehanizam kojim bi se omogućio uvid u projektne narativne i finansijske izveštaje koje nakon završetka projekta dostavljaju udruženja i mediji.
- Napraviti spoljni mehanizam za evaluaciju sprovedenih projekata ukoliko ne postoje kapaciteti za unutrašnji mehanizam (od strane nadležnih organa).
- Postaviti kao kriterijum: organizacije koje ne postoje duže od tri godine ne mogu da dobiju od države više od 500.000 dinara po projektu, jer je i za državu to rizično budući da nema garancije o održivosti.

“Lokal Pres” dalje predlaže:

- Definisane detaljnijih i jasnih kriterijuma za rad komisija da bi se izbegle moguće zloupotrebe prilikom ocenjivanja projekata. Tokom individualnog ocenjivanja, članovi komisija moraju primenjivati iste kriterijume i ista merila za sve medije / nacionalne i lokalne/bez uvažavanja prisutnih stereotipa koji se odnose na procenu troškova. Naime, u komisijama tokom 2021. godine mogli su se čuti komentari tipa: “To je lokalni medij, nisu im realni troškovi...” ili: “Ne treba njima toliko para koliko traže, nije to Beograd!”
- Formirati javnu bazu podataka svih medijskih stručnjaka koji su se prijavili za učešće u radu u komisijama u tekućoj godini i njihove biografije učiniti dostupnim javnosti.
- Omogućiti veću dostupnost medijskih sadržaja koji su kreirani iz sredstava za informisanje građana kroz formiranje jedinstvene platforme za praćenje medijskih sadržaja koji su sufinansirani sredstvima građana.
- Kreirati predloge mera za razvoj pluralizma medija na lokalnu.
- Revidirati broj konkursa na republičkom nivou. Umesto deset postojećih formirati dva konkursa: jedan za potrebe nacionalnih i jedan za potrebe lokalnih medija.

4.3 PREPORUKE ZA LOKALNE SAMOUPRAVE

- Proces projektog sufinansiranja medijskog sadržaja učiniti javnim i transparentnim.
- Odluke, imenovanja, zapisnike o radu komisija kao i biografije predloga za članove komisija učiniti dostupnim javnosti.
- Izbegavati “recikliranje” istih članova komisije kako bi se povećala transparentnost komisije i umanjila “predvidljivost” odluka komisije.
- Imati u vidu specifičnost lokalnog izveštavanja i potvrđenu potrebu građana da se informišu o lokalnim temama koje su zastupljene u lokalnim medijima.
- Internim odlukama u okviru sredstava za informisanje građana u lokalnim budžetima opredeliti sredstva za podsticaj kreiranja sadržaja za mlade.

4.4 PREPORUKE ZA MEDIJSKU ZAJEDNICU

- Medijska i novinarska udruženja se moraju intenzivnije angažovati na ohrabrivanju i osnaživanju lokalnih novinara da prepoznaju sve oblike pritiska, da ih evidentiraju i učine dostupnim javnosti. Njihova posebna uloga je u podizanju profesionalnih kapaciteta lokalnih novinara posebno u delu koji se odnosi na “izgradnju kapaciteta medijskih stručnjaka” koji učestvuju u procesima evaluacije projekata u lokalnim sredinama.
- Neophodno je podstaći i ohrabriti lokalne medije da se u većem broju obraćaju Zaštitniku građana i Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti u onim slučajevima kada ne mogu da ostvare svoje pravo na dobijanje informacije.
- Neophodno je pratiti nove tendencije pritiska na lokalne medije koje se manifestuju kroz sudske slučajeve i visoke sume odštetnih zahteva jer ugrožavaju ekonomsku održivost medija.
- Neophodno je permanentno ukazivanje javnosti i Vladi Srbije na položaj i ugroženost lokalnih medija. To podrazumeva i proaktivni stav u smislu predlaganja konkretnih mera u cilju zaštite i održivosti lokalnih medija kroz određena poreska oslobađanja

4.5 PREPORUKE ZA PRAVOSUDNE INSTITUCIJE

- “Lokal Pres” poziva pravosudne institucije da se odupru pritiscima i da se pridržavaju zakona.
- Takođe, “Lokal pres” poziva predstavnike pravosuđa da se, kroz debate i zajedničke događaje, bolje upoznaju sa uslovima u kojima posluju lokalni mediji kao i da se informišu o pritiscima koji se primenju u svakodnevnom radu medija, u cilju sticanja prave slike pozicije medija na lokalnu.

4.6 PREPORUKE ZA DONATORE I MEĐUNARODNU ZAJEDNICU

- Podržati napore i aktivnosti PU “Lokal Pres” u zagovaračkim procesima i podsticajima za razvoj i podizanje kapaciteta lokalnih medija.
- Međusobnom koordinacijom, radi efikasnije pomoći, omogućiti protok i bolju razmenu informacija o aktivnostima koje se sprovode u lokalnim medijima.
- Potreba bržeg uvođenja procesa digitalizacije u lokalne medije uslovlila je veliki broj sličnih ili istovetnih obuka lokalnih novinara koje ugrožavaju svakodnevnu redovnu aktivnost lokalnih novinara. Stoga se predlaže da se donatori opredele u kojim oblastima mogu najviše doprineti i fokusiraju na tu vrstu edukacije.
- Kontinuirano sprovođenje eksternih evaluacija nakon završetka projekta, od strane evaluatora koji poznaju medije i medijsku scenu, a u cilju sagledavanja stvarnih rezultata projekata je od ključnog značaja da bi se utvrdio stvarni značaj i uticaj. Jedino na taj način se mogu sagledati realni pokazatelji uspeha.
- Takođe, pažljiv odabir eksternih stručnjaka i mentora koji će pomagati lokalnim medijima na određenim projektima je od velikog značaja. Pojava sve većeg broja eksternih stručnjaka koji se biraju od donatora, a koji vrlo malo poznaju specifičnost lokalnih medija, ozbiljno pretilo da ponovi problem koji već imamo u projektnom sufinansiranju sa kategorijom medijski stručnjak u komisijama za odabir projekata.